

2024-06-10

Handläggare: Åke Nilsson

**U2024/00585**

[u.remissvar@regeringskansliet.se](mailto:u.remissvar@regeringskansliet.se)

Regeringen

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

RSMH:s yttrande över betänkandet *Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)*

**RSMH organiserar sedan 1967**, på demokratisk grund, människor med olika former av psykisk ohälsa. Många av våra medlemmar är personer som har eller har haft en långvarig och allvarlig psykisk ohälsa, inte sällan i kombination med olika psykiska funktionsnedsättningar eller skadligt bruk och beroende. Våra medlemmar har - på gott och ont - omfattande erfarenhet av samhällsinsatser och utmaningar i att fullfölja skola och utbildning likväl som att få säkert fotfäste på arbetsmarknaden. **RSMH är en av Funktionsrätt Sveriges (remissinstans nr 14) medlemsorganisationer** och stödjer det gemensamma yttrande som genom paraplyorganisationen tillsänds regeringen. **RSMH önskar dock särskilt tillägga och understryka nedanstående** utifrån våra medlemmars aggregerade erfarenheter och perspektiv som medborgare och välfärdsconsumenterna med psykisk ohälsa i bagaget.

**RSMH har länge** efterlyst fler möjligheter att ”reparera skolmisslyckanden” när skolan misslyckats med att stödja och engagera unga med olika former av psykisk ohälsa och funktionsvariationer så att dessa fallit ifrån på vägen mot behörighet, fullständiga betyg och examen och faktiska möjligheter till ett riktigt arbete.

**Vi vet att** många barn och elever med funktionsnedsättning inte får det stöd de behöver för att klara skolan på ett bra sätt. Det leder inte bara till skolmisslyckanden, utan riskerar också att få allvarliga konsekvenser på längre sikt: utebliven behörighet till vidare studier, psykisk ohälsa och i många fall dålig ekonomi och arbetslöshet. Den psykiska ohälsan hos unga i Sverige är ett stort och växande problem. Varannan 15-åring upplever psykiska besvär. Andelen barn som får diagnosen ångestsyndrom eller depression har tredubblats de senaste decennierna. Fullgjord grundskola (här har de senaste åren minst 15% av eleverna lämnat grundskolan utan gymnasiebehörighet!)<sup>1</sup> och gymnasieexamen (upp till var fjärde elev tar inte studenten med sina klasskamrater!)<sup>2</sup> är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för god psykisk hälsa och goda livsmöjligheter i framtiden. Omvänt är svaga skolprestationer och skol-

<sup>1</sup> <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2023-09-28-behorigheten-till-gymnasieskolan-stabil-sedan-forra-aret>

<sup>2</sup> <https://skr.se/skr/skolakultur/forbrukarskriforbrukarskriforskolagrundochgymnasieskolakomvux/fullfoljdutbildning.26377.html>

misslyckande riskfaktorer för psykisk ohälsa och suicid. Även sambandet mellan neuropsykiatrisk funktionsvariation, skolmisslyckande och självmordsförsök hänger ihop. Detta visar, menar RSMH, att det är livsviktigt att skolan blir en plats där alla barn kan lyckas och att möjligheten till omstart **och** att alternativa vägar för att bygga en kunskapsprofil som ger tillträde till arbetsmarknaden är livsviktigt att erbjuda i närtid vid ”skolmisslyckanden”.

**Därför förordar även RSMH** – likt Funktionsrätt Sverige med flera – det övergripande förslaget (3.2.1) om att det ska införas en ny yrkesutbildning för vuxna och en reformerad lärlingsutbildning. Men, vi ställer oss skeptiska till 20-årsgränser, avsmalnade målgrupper och möjligheter att prioritera de som på tveksamma sätt ”bedöms ha bättre förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen” eller liknande. Är det någon som här ska prioriteras är det de som grundskola och gymnasieskola redan svikit på kunskapsresan mot arbete och egenförsörjning.

**RSMH:s grundläggande uppfattning** är att det absolut viktigaste är att alla insatser från samhället måste utgå från den enskildes behov, förutsättningar och önskemål samt att det då skolan sviktar i sitt kompensatoriska uppdrag måste finnas ytterligare möjligheter tillgängliga att komma vidare för att ge varje ungdom tidiga och reella möjligheter till ”omstart” för att röra sig mot arbete och egenförsörjning. Härvid behöver, menar RSMH, förslagen från utredningen revideras och missriktad hänsyn till arbetsgivares ytliga preferenser på behövande människors bekostnad stävjas.

## Riksförbundet för Social och Mental hälsa

**Jenny Wetterling**  
Intressepolitisk talesperson RSMH

**Tore Hansson**  
Förbundsordförande

**Selene Cortes**  
Kanslichef

CC: **Funktionsrätt Sverige**  
**Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa, NSPH**  
**Sveriges Kommuner och Regioner, SKR**